

Motion till riksdagen 2005/06:U285

av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

Fred och frihet i Mellanöstern

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	3
4	Irak	5
4.1	Bakgrund.....	5
4.2	Stabilitet och säkerhet	6
4.3	Vägen mot demokrati	7
4.4	Respekt för minoritetsgrupper.....	8
5	Konflikten i Israel och de palestinska områdena.....	8
5.1	Bakgrund.....	8
5.2	Israel.....	9
5.3	Palestinska myndigheten	10
5.4	Liberala utgångspunkter för en bestående fred.....	10
5.5	Initiativ för fred	11
6	Iran	12
6.1	Bakgrund.....	12
6.2	Situationen för mänskliga rättigheter och demokrati.....	12
6.3	EU och Iran	13
7	Egypten	13
7.1	Bakgrund.....	13
7.2	Stärk kampen för demokrati	14
8	Avslutning.....	14

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av EU:s medelhavsdialog och Medaprogrammet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU, tillsammans med USA och andra demokratiska länder och freds- och demokratiorganisationer i Mellanöstern, bör ta initiativ till att formulera en demokratiplan för Mellanöstern, liknande USA:s initiativ för fred och demokrati i regionen, det s.k. Broader Middle East and Northern African Initiative.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om terrorattackerna i Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges delaktighet i återuppbyggnaden av Irak.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk medverkan vid utbildning av irakiska soldater.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör öppna ambassaden i Bagdad.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minoriteters situation i Irak, dvs. den assyrisk/syrianska kristna gruppen och den turkmeniska och kurdiska befolkningen samt vikten av att tillvarata alla gruppers rättigheter och intressen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att den demokratiska utvecklingen i Irak stöds av Sverige.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör stödja att en sannings- och försoningskommission kommer till stånd i Irak.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att konflikten i Israel och de palestinska områdena löses med fredliga medel enligt folkrättens regler och att de relevanta FN-resolutionerna uppfylls och genomförs.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kampen mot terrorism alltid måste ske i enlighet med folkrätten och internationella konventioner.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det palestinska ledarskapets skyldighet att bekämpa terrorism samt att svenskt bistånd till palestinska myndigheten och organisationer som kan kopplas till palestinsk terror tills vidare skall upphöra.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges och EU:s roll som pådrivare i arbetet med den s.k. färdplanen för fred.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att USA och EU bör utveckla en gemensam strategi för Israel och de palestinska områdena.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen för mänskliga rättigheter i Iran.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Iran måste tillmötesgå kraven från IAEA.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige och EU inom ramen för EU-samarbetet bör ställa krav på den egyptiska regeringen att upphäva undantagslagarna och garantera demokratiska och mänskliga rättigheter för medborgarna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att svenskt bistånd bör stödja demokratiörelsen i Egypten.

3 Inledning

Mellanöstern är den region i världen som är minst demokratisk, minst liberal och minst globaliserad. Det är en region som sammantaget måste betraktas som politiskt instabil och odemokratisk. I de flesta av länderna kränks de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna på ett systematiskt sätt.

Regionen karakteriseras av en snabbt växande befolkning och en för stora befolkningsgrupper mycket svår social situation karakteriserad av fattigdom och hög arbetslöshet, vilket i sin tur har lett till att extrema krafter vunnit gehör och förmått locka unga människor till sig. Terroristattacker har genomförts i flera av Mellanösterns länder. Fattigdom och förtryck leder inte i sig till terrorism, men gör det lättare för terroristnätverk att rekrytera unga förördelade människor utan framtidstro och hopp och hetsa dem att utföra extrema våldshandlingar.

Vissa av länderna befinner sig i ekonomisk stagnation, där invånarna saknar tillräcklig tillgång till sjukvård och utbildning. Dessa länder har svårt att hävda sig i den internationella konkurrensen och tillhandahåller ingen eller mycket marginell möjlighet för invånarna att utöva inflytande eller delta i beslutande organ.

I Mellanöstern finns det 22 arabländer där det lever nästan 300 miljoner invånare. De allra flesta av dem styrs av auktoritära regimer, antingen arvsmonarkier, militärdiktaturer, religiösa styren eller sekulära nationalister, som omöjliggör framväxten av fria medier och oberoende domstolar. Dessutom kontrollerar de ekonomin. Förtryck, brist på mänskliga rättigheter och förföljelse av minoriteter, bristande religionsfrihet och systematiskt förtryck av kvinnor är många människors vardag. Enligt det amerikanska demokratiinstitutet Freedom House kan inget arabland i dag räknas som fullständigt fritt och demokratiskt.

Att bryta den patriarkala ordningen, som innebär att det är män som innehar alla betydelsefulla positioner i de odemokratiska länderna i Mellanöstern, är inte bara viktigt för att stärka kvinnors rättigheter, utan utgör också en förutsättning för att på ett genomgripande sätt förändra den politiska maktstrukturen i regionen. En demokratisering är inte möjlig utan att kvinnors rättigheter och makt stärks inom alla områden.

1970 fanns det två länder i regionen som betraktades som fria, nämligen Israel och Libanon. I dag är det bara Israel som kan betraktas som en demo-

Fel! Okänt namn på

krati, även om viktiga steg mot demokrati har tagits i Palestina, Irak, Libanon och i viss mån i Egypten. Bara under det senaste året har det genomförts demokratiska val, och stora folkliga demonstrationer har medfört att makthavarna tvingats till eftergifter och reformer.

Förändringar sker nu i hela Mellersta Östern. Man kan skönja en skör utveckling mot demokrati på flera håll. När friheten vunnit insteg i ett land blir detta känt i grannländerna och man börjar också där kräva frihet och demokrati. Detta har vi sett både under förra året och i år. Libanons folkliga massdemonstrationer med taktfasta rop ”Al Haqiqa” (”Sanningen!, Sanningen!”) ledde till att val genomfördes i våras. Irakier, palestinier, kuwaitier och egyptier har fått uppleva storheten i att gå till valurnorna bara under det senaste året – något som varit otänkbart för bara några år sedan.

Efter valet i Irak den 30 januari i år har mycket skett. Ett oräkneligt antal terrorattacker har försökt förkväva och slå sönder den framväxande demokratin, men irakierna lät sig inte skrämmas, utan deltog i valet. En koalitionsregering där man lyckats överbrygga de etniska och religiösa gränserna regerar landet. Presidenten är kurd. En ny konstitution har tagits fram inför de kommande valen. Poliser och militärer har utbildats.

Iran är inte ett arabland, men efter den islamistiska revolutionen 1979 har landet haft en avgörande betydelse för hela Mellersta Östern. Iran är en teokrati, där ayatollor och mullor förnekar sina landsmän rätten till fria val. Man genomför val, men ett väktarråd kontrollerar vilka kandidater som ska få delta och kontrollerar deras lojalitet med islam och utesluter personer som inte följer sharialagarna. De som på detta sätt väljs, som vid presidentvalet i juni i år, företräder inte iranierna – de företräder förtrycket.

Det saudiarabiska kungahuset styr med maktens arrogans. Politiska oppositionella fångslas. Inte ens i pseudovalen, där bara ”godkända” kandidater presenteras, tillåts kvinnor delta, än mindre tillåts de gå ensamma på stan eller köra bil.

I dag präglar ett slags omvänd rasism många västerlänningars syn på arabvärlden. En del verkar tro att araber inte har samma behov av frihet som vi har i väst. Det är ett föraktfullt sätt att betrakta människor i dessa länder. De som i dag kämpar för frihet i arabvärlden önskar samma sak som människor i väst: att få leva i fria demokratier som garanterar individens frihet, rättigheter och möjligheter till delaktighet och ansvarstagande. Det finns endast ett styrelsesätt som är värdigt fria medborgare, och det är demokrati. Det visar det förhållandevis höga valdeltagandet i Irak. De massiva demonstrationerna mot Syriens närvaro i Libanon efter mordet på premiärminister al Hariri gav också det uttryck för folkets längtan efter demokrati och frihet. Dessa exempel ger på många sätt näring och skänker hopp åt kampen för ökad demokrati även i andra länder i regionen.

EU:s s.k. Medelhavsdialog har en viktig roll att spela i Mellanöstern. Det är för närvarande den enda politiska arena, undantaget FN, där Israel och företrädare för arabstater möts på ministernivå. Inom dialogen ryms flera parlamentariska forum. För att utveckla partnerskapet mellan EU och Medelhavsländerna skapade EU 1996 ett finansieringsprogram kallat Meda. Programmet erbjuder tekniskt och finansiellt stöd för att främja ekonomiska och

sociala reformer i Medelhavsländerna. Omvandling av ekonomin och ökad frihandel är betydelsefulla delar av Medaprogrammet. Sammantaget är EU:s Medelhavsdialog och Meda viktiga bidrag i kampen för fred och demokrati i Mellanöstern. Samarbetet bör därför intensifieras. Programmet är värdefullt, men som alltid bör icke-humanitärt bistånd kopplas till krav på reformer, särskilt med avseende på mänskliga rättigheter och demokratiutveckling.

Demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna utgör hörnstenarna i Folkpartiets utrikespolitik. Ökad spridning av demokrati minskar grogrunden och riskerna för terrorism, krig och väpnade konflikter och leder därmed till ökad internationell säkerhet på lång sikt. Ambitionerna får inte begränsas till kortsiktig politisk stabilitet. Folkpartiet menar att EU, tillsammans med USA och andra demokratiska länder och freds- och demokratiorganisationer i Mellanöstern, bör ta initiativ till att formulera en demokratiplan för hela regionen, liknande USA:s initiativ för fred och demokrati, det s.k. *Broader Middle East and Northern African Initiative*. Målet måste vara ett fritt, stabilt och demokratiskt Mellanöstern, där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet. Att omvärlden stöder den inhemska oppositionen i kampen mot regimernas förtryck och för demokratisk utveckling är också av stor vikt. I det hänseendet är regionens framtid i stort beroende av utvecklingen i tre regioner: Irak, Iran, Israel och de palestinska områdena.

I Mellanöstern saknas ett brett samarbetsforum för fred och säkerhet. Folkpartiet menar därför att ett forum, motsvarande OSSE (Organisationen för stabilitet och säkerhet i Europa) på sikt bör inrättas för Mellanöstern. Detta skulle ge länderna i Mellanöstern en arena för möten där frågor om fred och säkerhet kan lyftas.

4 Irak

4.1 Bakgrund

Våren 2003 inleddes och avslutades det USA-ledda kriget mot Irak. Det ledde till att det irakiska folket befriades från Saddam Husseins skräckvälde och satte punkt för 30 år av förtryck och förföljelse.

Vägen till fred och frihet för det irakiska folket kantas av terrordåd och övergrepp från de grupper som inte accepterar demokratin. Även om säkerhetsläget är mycket allvarligt finns det hopp för Iraks framtid. Men för att realisera det hoppet krävs ett långsiktigt internationellt engagemang.

Mycket positivt har också skett sedan Saddam Husseins regim föll samman. Demokratiutvecklingen har börjat och fortsätter. Den 30 januari i år hölls parlamentsval. Valdeltagandet var över all förväntan. Våldet stoppade inte det irakiska folket – omkring 58 procent av befolkningen eller sju av tio registrerade väljare gick till valurnorna för att rösta. Landet har öppnats för yttrandefrihet – ett flertal tv-kanaler har startats, liksom över hundratalet nya tidningar och radiostationer. Ett slags ”parabolernas illustration” äger rum: tabun bryts och människor också i andra länder får ta del av det som sker,

Fel! Okänt namn på

något som förr var en utopi, då Saddam Husseins diktaturregim utövade statlig kontroll och censur och omöjliggjorde fria medier. Den irakiska ekonomin har växt med över 30 procent under 2004 och över 7 500 licenser för olika industriella projekt har beviljats.

4.2 Stabilitet och säkerhet

USA och dess allierade vann kriget men har ännu inte lyckats säkerställa freden. Säkerhetssituationen i Irak är fortsatt mycket allvarlig. Väpnade terrorgrupper har under de senaste månaderna trappat upp våldet och terrorism mot de USA-ledda koalitionsstyrkorna, liksom kidnappningar och riktade attacker mot civilbefolkningen. Folkpartiet fördömer kraftigt dessa terroristattacker, det brutala våldet och kidnappningarna av civila i Irak.

Att återuppbyggnaden och demokratiseringen av Irak blir framgångsrik är avgörande. FN måste ges en central roll i det arbetet. Folkpartiet anser att Sverige ännu mer aktivt måste delta i återuppbyggnaden av Irak. Vi har deltagit i den utbildning av poliser som sker i Jordanien, men skulle kunna göra mycket mer. Det måste skapas stabilitet, så att demokratiseringsprocessen kan fortgå.

Det ligger både i irakiernas och i allas vårt intresse att våldet upphör. För att detta ska lyckas behöver irakierna och USA:s koalition stöd från omvärlden i form av uttalat stöd, bistånd och truppbidrag. Det är sedan länge dags att lämna oenigheten om invasionens riktighet bakom oss – för det irakiska folkets skull.

Resolution 1546 som FN:s säkerhetsråd antog i juni 2004 är angelägen. Att det internationella samfundet har enats kring en gemensam lösning för landet är en viktig signal till de olika milisgrupper i Irak som försöker ta makten. Den visar också vägen folkrättsligt, då den lyfter fram vikten av att omvärlden bidrar till utbildning av de irakiska säkerhetsstyrkorna, inklusive militär, och innehåller en begäran för detta ändamål riktad till FN:s medlemsstater. Iraks övergångsregering har därefter bett omvärlden om hjälp med utbildning av soldater, en mycket angelägen uppgift där Sverige borde stå till förfogande.

Vi beklagar att flera av koalitionen länder har valt att lämna sina uppdrag i Irak. Dessa länder har, precis som USA, ansvar för att slutföra vad de påbörjat. Den irakiska regeringen har ännu inte möjlighet och saknar tillräckliga resurser för att på egen hand ta ansvar för säkerheten för det irakiska folket. Armé- och poliskåren är på väg att byggas upp och långt från klar. Det irakiska folket behöver fortfarande beskydd av koalitionen trupper. Givetvis ska utländska trupper lämna landet så fort det är möjligt och när den irakiska regeringen vill det, men det får inte ske för tidigt så att terrorister och motståndsmän får ännu större utrymme. Det fortsatta våldet försvårar både genomförandet av valen senare i år och implementeringen av den nya irakiska konstitutionen. För att USA ska kunna lämna Irak krävs att den överenskomna tidsplanen hålls – dvs. att den utsatta folkomröstningen om författningen hålls och att val till nytt parlament sker senast den 15 december.

Folkpartiet framhåller vikten av att Sverige öppnar ambassaden i Bagdad, för att solidariskt bidra till att öka den internationella närvaron i landet. Det finns för närvarande 52 länder som håller sina ambassader öppna i Bagdad, däribland ett tiotal EU-länder.

4.3 Vägen mot demokrati

Irak har under det senaste året uppnått flera demokratiska och viktiga framsteg. Val till en provisorisk nationalförsamling hölls den 30 januari 2005 och en övergångsregering installerades. Den viktigaste uppgiften för nationalförsamlingen var att utarbeta en författning som ska godkännas av det irakiska folket i en folkomröstning den 15 oktober. Detta ska sedan bana väg för allmänna val i december 2005.

Vi beklagar att konsensus kring författningen inte uppnåddes. Enighet bland kurder, shiamuslimer och sunniaraber kring författningens innehåll hade sänt starka positiva signaler till de grupper som utmanar den spirande demokratin. Men det fanns också grupper som hindrades från att delta i valet. De kristna assyrier, syrianer och kaldéer som tillhör ursprungsbefolkningarna i landet kunde av olika skäl, främst valtekniska, inte delta. Detta beklagar Folkpartiet och betonar vikten av att alla gruppers intressen tas till vara och allas rättigheter tillgodoses.

Det finns också en risk för att oenigheten leder till att författningen röstas ner i den aktuella folkomröstningen. Om två tredjedelar av väljarna i minst tre av landets 18 provinser säger nej faller författningen, och det nya parlament som väljs den 15 december blir bara ännu en konstituerande församling med uppdrag att skriva en författning, inte ett fullvärdigt parlament. Om folket däremot säger ja kommer det nya parlamentet att vara ett demokratiskt valt, regelrätt parlament med goda förutsättningar att klara av att styra landet hela mandatperioden.

En framgångsrik demokratiseringsprocess i Irak är inte bara av stor betydelse för landet i sig och det irakiska folket, utan också för regionen i stort. Därför är det av yttersta vikt att den demokratiska utvecklingen i landet stöds av FN, EU och resten av vår omvärld, däribland Sverige, så att allmänna val kan hållas enligt planerna. Det är också viktigt att samtliga grupper oavsett politisk eller religiös hemvist, kön eller etnicitet, bereds möjlighet till deltagande i de politiska processerna.

Sannings- och försoningskommissionerna i Sydafrika, Rwanda och Chile har förmått ta itu med mörka historier präglade av brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta har bidragit till att minska spänningar mellan brottsoffer och förövare och möjliggjort långsiktig fred, stabilitet och försoning istället för våld och hat. Dessa processer kan spela en viktig roll i läknings- och normaliseringsprocessen efter ett krig eller diktaturstyre. Irak är också ett land som behöver handskas med historien och de många brutaliteter och brott som skedde under Saddamregimen. De 260 massgravar som under 2003 hittats med kvarlevorna av uppskattningsvis 300 000 människor vittnar om regimens otroliga grymhet. Det är av stor betydelse att en sanningskommission skapas i

Fel! Okänt namn på

Irak för att en gång för alla reda ut de brott mot de mänskliga rättigheterna som regimen och dess representanter varit inblandade i. Sverige bör stödja att en sådan kommission kommer till stånd.

4.4 Respekt för minoritetsgrupper

Det lever ungefär 800 000 kristna i Irak, vilket motsvarar cirka tre procent av landets befolkning. Den största gruppen är assyrier/syrianer/kaldéer. Efter Irakkonfliktens utbrott har många kristna i landet känt oro för våld och förföljelse från olika muslimska grupper. Enligt uppgifter från Amnesty International från i maj 2005 har hundratals kristna tvingats fly från södra Irak efter att ha utsatts för trakasserier och hot.

Söndagen den 1 augusti 2004 genomfördes en noga planerad och samordnad terrorattack riktad mot kristna kyrkor i Bagdad och Mosul. Människor dödades och skadades. Genom att utföra detta attentat lyckades terroristerna splittra Irak och störa den amerikanska militära närvaron, samtidigt som attentatet också har lett till att den kristna minoriteten i Irak med rätta känner sig än mer skyddslös och förföljd.

Det är av stor vikt att regeringen inom världssamfundet, inklusive EU, bättre uppmärksammar den syrianska/assyriska kristna minoritetens situation i Irak samt verkar för ökad trygghet och säkerhet för denna grupp.

Kurder i olika delar av Kurdistan har under mycket lång tid varit utsatta för olika typer av förtryck. Det kurdiska folket är idag främst bosatt i Turkiet, Iran, Irak och Syrien. I alla dessa länder har kurder under lång tid utsatts för brutalt och omänskligt förtryck. I Iran bedrivs en assimileringpolitik gentemot kurder, och i Turkiet förnekas fortfarande den kurdiska identiteten, språket och kulturen. I Syrien lever kurder under strikt bevakning, och förföljelsen har under den senaste tiden tilltagit. Vår oro gäller också turkmenernas situation.

Det som skedde under Saddam Husseins styre i irakiska Kurdistan, tydligast manifesterat i ihjälgasningen av 5 000 kurder i Halabja, saknar sannolikt motstycke i det förtryck kurder har utsatts för. Folkpartiet förespråkar ett långtgående självstyre vad avser den kurdiska delen av Irak, inom ramen för en irakisk federation.

5 Konflikten i Israel och de palestinska områdena

5.1 Bakgrund

Alltsedan 1947 då den brittiska kolonialmakten överlät Palestinafrågan på FN har läget i regionen varit instabilt. Den politiska processen mot fred har sedan den senaste intifadan utbröt år 2000 och fram till Yassir Arafats död i november 2004 stagnerat. Den nya palestinska ledningen har på ett genomgripande

sätt förändrat förutsättningarna för en positiv utveckling och bäddar för att fredsprocessen ska kunna fortskrida. Konflikten underblåser dock andra konflikter i Mellanöstern och i närliggande regioner och används som en ursäkt för terrorism, inte bara i Israel och andra länder i Mellersta Östern, utan även i länder utanför regionen.

När det gäller konflikten mellan Israel och de palestinska områdena drabbas regionens invånare av terrorism och av övergrepp och förödmjukelser i strid med folkrättsliga principer. Dessa principer, som inkluderar respekten för mänskliga rättigheter, bör till sitt innehåll ses som bindande och vägledande för alla dem som har ansvar för säkerheten i de palestinska områdena, alltså Israel, den palestinska myndigheten och i princip även andra reella maktutövande, av den palestinska myndigheten sanktionerade, grupper som Hamas och islamiska Jihad.

5.2 Israel

Det finns bara ett land i Mellanösternregionen som kan sägas försvara demokratiska värderingar och det är Israel. Där existerar pressfrihet, yttrandefrihet, minoriteter respekteras och kvinnor har samma rättigheter som män samt det allra viktigaste: Israel är det enda landet i regionen där det står medborgarna fritt att på demokratiskt vis välja vilka som ska styra deras land. I de flesta andra delar av Mellanöstern är detta en mycket avlägsen dröm.

Israels rätt att existera inom erkända och säkra gränser måste tydligt erkännas av alla parter, inklusive den palestinska sidan. Israel befinner sig i en svår situation eftersom man både måste skydda sig mot terror och våld och samtidigt förhandla med de parter som inte vill erkänna Israels existens. Den terrorism som palestinska terroristgrupper som Hamas och Islamiska Jihad utövar måste upphöra och bekämpas. Det ansvaret vilar främst på det palestinska ledarskapet under ledning av Mahmoud Abbas, som måste fortsätta att agera med kraft för att förhindra terrordåd och avvärja terrorgrupperna. Terrorhandlingar kan aldrig accepteras, men det åvilar Israel att respektera de mänskliga rättigheterna i arbetet med att förhindra och bekämpa terrorismen.

Användning av oproportionerligt våld i strid med den humanitära rätten kan aldrig godtas. För att en varaktig fred ska uppnås måste Israel lämna de ockuperade områdena, bosättningspolitiken upphöra och de befintliga bosättningarna avvecklas fullt ut. Folkpartiet menar att det är av största vikt att stödja de politiska krafter i Israel som är beredda att verka för en varaktig fred. Efter det villkorslösa uttåget ur Gaza i augusti i år finns det goda förutsättningar för att fredsprocessen ska kunna fortskrida och intensifieras.

Vad gäller den barriär som Israel uppför förstår Folkpartiet att bevekelsegrunden är det tilltagande våld som landet var utsatt för då den senaste intifadan utbröt i september 2000, men ökade krav bör fortsatt ställas på den israeliska regeringen att upphöra med byggandet av barriären där den uppförs på palestinskt område. En varaktig lösning på konflikten måste med nödvändighet innebära en tvåstatslösning där Israel och Palestina lever som grannar till varandra, och där respektive land respekterar det andra. Folkpartiet har ända

Fel! Okänt namn på

sedan 1969 ivrigt förespråkade en tvåstatslösning där länderna lever sida vid sida inom säkra och erkända gränser.

5.3 Palestinska myndigheten

Den palestinska befolkningen har i områdena Västbanken och Gaza begränsat självstyre under en egen palestinsk myndighet. Självstyret är en frukt av 1990-talets fredsprocess mellan israeler och palestinier. Det var tänkt som första steget på vägen mot en palestinsk stat. Folkpartiet vill betona att palestinerna har rätt att leva i en egen stat med erkända och säkra gränser.

Den då pågående fredsprocessen avbröts under 2000 av den palestinska presidenten Yassir Arafat. Därmed gick Arafat emot en stor del av den palestinska opinionen, där en majoritet vid det tillfället såg fram mot en lyckosam fredsprocess som skulle mynna ut i en lösning med två självständiga stater som kunde leva i fred med varandra. Det är Folkpartiets mening att svenskt bistånd till den palestinska myndigheten och organisationer som kan kopplas till palestinsk terror tills vidare bör upphöra. Folkpartiet menar att det är av största vikt att stödja de politiska krafter som på båda sidor är villiga att agera för fred. Stöd till frivilliga organisationer med inriktning på återuppbyggnad av samhällsfunktioner bör vara en viktig del i Sveriges utvecklingssamarbete med palestinerna.

Vidare anser vi det vara av vikt att stödja FN, särskilt UNRWA, FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, då situationen för de palestinska flyktingarna är mycket allvarlig.

På grund av centralism, korruption och bristande insyn har den palestinska myndighetens institutioner allvarligt försvagats under senare år. En växande kritik har riktats från omvärlden mot den palestinska myndighetens maktutövning. Kritiken gäller främst den verkställande maktens obehöriga påverkan på rättssystemet och tjänstetillsättningar på politiska grunder. Behovet att förbättra rättssäkerheten och stärka den institutionella kapaciteten är sålunda mycket stort.

5.4 Liberala utgångspunkter för en bestående fred

Sedan fredsprocessen havererade år 2000 präglas människors vardag av terror, kaos och våld. Terrorattentat från den palestinska sidan, riktade mot israelisk civilbefolkning, ledde till att Israel inskränkte det palestinska självstyret. Det finns ett tydligt gap mellan de politiska krafterna i det palestinska politiska landskapet. Klyftan delar de aktörer som erkänner staten Israel och som snarast möjligt vill skapa en demokratisk palestinsk stat i fredlig samexistens med Israel från de grupper som vägrar acceptera Israels rätt att existera. På samma sätt finns det i Israel starka krafter som söker fred, medan andra politiska krafter inte alls vill ge upp vare sig land eller bosättningar. Detta kom tydligt till uttryck i samband med tillbakadragandet från Gaza.

Det är mot den bakgrunden man måste betrakta utgången av det palestinska presidentvalet som hölls den 9 januari i år, då Mahmoud Abbas segrade. Utgången visade att Abbas fick stöd av 62 procent av väljarna, ett resultat som skänker hopp och folklig legitimitet åt en framväxande palestinsk demokratiseringsprocess. Vi kan konstatera att Arafat utgjorde ett hinder för fredsprocessen medan han levde. Det är nu möjligt att Abbas presidentskap leder till ett varaktigt genombrott för freden. Ett nytt palestinskt styre som är villigt att få ett slut på konflikten, tillsammans med genomförandet av det israeliska tillbakadragandet från Gaza, är viktiga pusselbitar på vägen mot fred och stabilitet.

Regionens framtid hänger på att konflikten kan avslutas genom en fredlig, hållbar och rättvis lösning enligt folkrättens regler och att de relevanta FN-resolutionerna uppfylls och genomförs inom ramen för en tvåstatslösning.

5.5 Initiativ för fred

I april 2003 lades den s.k. färdplanen för fred fram, utarbetad av kvartetten USA, EU, Ryssland och FN. Utgångspunkten för färdplanen har varit 1967 års gränser, ”gröna linjens gränser” och principen om land för fred. Planens huvudelement inbegriper ett slut på terrordåd och våld riktat mot Israel, stopp för nya bosättningar samt upprättandet av en självständig och oberoende palestinsk stat.

De utlagda tidsramarna för färdplanen har för länge sedan överskridits; den första fasen var tänkt att genomföras under 2003. Färdplanen anses dock fortfarande ha legitimitet. Tanken är att utrymningen av Gaza ska följas upp av en återgång till färdplanen. Folkpartiet menar att Sverige måste driva på för att förmå kvartetten att öka sitt engagemang vad avser färdplanens genomförande. Folkpartiet anser också att EU bör föra en mer kraftfull politik i regionen och vara en drivande part i arbetet med färdplanen. USA och EU bör nu utarbeta en gemensam strategi och med gemensamma argument föra dialogen med Israel och den palestinska myndigheten.

Det toppmöte mellan Sharon och Abbas som genomfördes den 8 februari i egyptiska Sharm el Shejk såg ut att vara det genombrott världen väntat på. För första gången på flera år träffades ledarna för de israeliska och palestinska folken. Den överenskommelse som slöts om eldupphör gav förnyat hopp om en hållbar fred. Både Europeiska unionen och USA måste ta initiativ till att fredsprocessen får ny fart. På motsvarande sätt bör Sverige, främst inom EU, verka i denna riktning.

Folkpartiet stöder vidare kravet på internationell närvaro i regionen. Om det blir konsensus i det internationella samfundet kring en truppen närvaro i regionen bör också omvärlden vara redo att ställa upp och tillhandahålla en sådan lösning.

Fel! Okänt namn på

6 Iran

6.1 Bakgrund

Brotten mot mänskliga rättigheter i Iran har alltsedan islamiska republiken bildades 1979 varit omfattande och grova. Den politiska utvecklingen utmärks av maktkampen mellan reformvänner och konservativa och har tilltagit under senare tid.

Reformvännerna vill se en demokratisering och en öppning mot omvärlden, medan de konservativa vill att Iran ska vara en sluten gudsstat, en teokrati och inte en demokrati. Den yttersta makten åvilar den högste ayatollan, och ett islamistiskt väktarråd ser till att sharialagarna efterlevs och utser endast rätttroga muslimer. Dock står den verkliga kampen i Iran inte mellan reformisterna och de konservativa, utan mellan mullorna och de 70 miljoner iranier som vill leva i ett fritt och demokratiskt samhälle.

6.2 Situationen för mänskliga rättigheter och demokrati

Under det senaste decenniet har den iranska regimen fördömts otaliga gånger av olika FN-organ för brott mot de mänskliga rättigheterna. Människorättsorganisationer som Amnesty International och Human Rights Watch har genom åren kontinuerligt avgivit rapporter om den svåra situationen i landet. Ett mycket stort antal oppositionella och regimkritiker sitter fängslade. Anklagelserna är ofta absurda. Straffen för lindriga förseelser mot mullornas påbud har varit hårda och brutala. Kvinnor som brutit mot påbuden straffas särskilt hårt. Hela samhället präglas av diktaturens primitiva kvinnosyn och kvinnoförtryck. Iran tillämpar dödsstraff i stor omfattning och politiskt motiverat våld riktat mot oliktankande förekommer i hög grad. Således är brotten mot mänskliga rättigheter mycket omfattande och litet pekar på att någon förändring är i antågande.

I juni 2005 gick Iran till presidentval. Med en seger för Mahmoud Ahmadinejad avgjordes det som kallats det viktigaste valet i Iran sedan den islamistiska revolutionen 1979. I och med detta gick också de ultrakonservativa krafterna en seger till mötes. Resultatet av valet betyder med största sannolikhet en försämring av de mänskliga rättigheterna och ett steg bakåt i den demokratiska utvecklingen i Iran. Med Ahmadinejad som president tar de konservativa över nyckelposter inom de statliga institutionerna och kommer att styra den politiska processen. En demokratisk utveckling i Iran verkar mer avlägsen än på länge. Folkpartiet menar att det är av stor betydelse att det internationella samfundet, inklusive EU, stöder de demokratiska krafter som verkar i Iran samtidigt som trycket på det politiska styret vad gäller förbättringar av situationen för mänskliga rättigheter måste intensifieras.

6.3 EU och Iran

År 2002 inleddes förhandlingar mellan EU och Iran om ett handels- och samarbetsavtal. I förhandlingarna ställs krav på Iran inom fyra politiska områden. Dessa områden är respekt för de mänskliga rättigheterna, nedrustning respektive icke-spridning av massförstörelsevapen, kampen mot terrorismen och en konstruktiv inställning till fredsprocessen i Mellanöstern. Folkpartiet anser att Sverige inom EU bör verka för att öka trycket på Iran när det gäller konkreta framsteg på de fyra områdena.

Presidenten Ahmadinejad har upprepat Irans krav på att få utveckla kärnvapentechnologi för energisyften och medicinska syften. Folkpartiet ser med allvar på de iranska ambitionerna att fortgå med utvecklingen av ett kärnvapenprogram. Om Iran inte tillmötesgår kraven från IAEA och ingen lösning kan nås menar Folkpartiet att frågan måste tas upp för diskussion i säkerhetsrådet. Vi vänder oss dock mot den amerikanska tanken på en eventuell militär invasion av Iran.

Folkpartiet ser med oro på den finansiering av terroristorganisationer som Iran förknippats med, främst till terrororganisationer som Hizbollah i Syrien.

Sedan 2002 för EU en dialog med inriktning på enbart mänskliga rättigheter med Iran. Samtalen äger rum två gånger per år. Folkpartiet ser positivt på denna dialog och understryker betydelsen av att de är resultatorienterade och att det som diskuteras verkligen omsätts i praktiken. Vi anser det dock viktigt att denna dialog inte ersätter övriga politiska dialoger och samtal om mänskliga rättigheter som förs med Iran på olika politiska nivåer. Dialogen måste vidare ha en stark politisk dimension, utmärkas av konkreta mål och riktmärken samt utvärderas regelbundet. I dialogen ska extra vikt ges åt kvinnors rättigheter.

7 Egypten

7.1 Bakgrund

Egypten styrs sedan 1981 med järnhand av president Hosni Mubarak och det Nationaldemokratiska partiet (NDP). I 24 år har undantagstillstånd rått i landet, vilket innebär att medborgarna systematiskt förnekas de demokratiska fri- och rättigheter och rättssäkerhet som formellt garanteras i grundlagen. Det formellt folkvalda parlamentet saknar kontroll eller egentligt inflytande över den förda politiken.

Undantagslagarna har använts för att bekämpa islamistiska grupper, exempelvis det förbjudna oppositionspartiet Muslimska Brödraskapet, men likväl för att sätta stopp för annan politisk opposition. Tortyr och misshandel har använts flitigt i fångelser. Förföljelse av oliktankande har enligt MR-organisationer resulterat i tusentals politiska fångar, varav de flesta fängslats utan rättegång. Alla medier kontrolleras strikt av det styrande partiet. Förtrycket uppges ha hårdnat efter terrordåden mot USA den 11 september 2001.

Fel! Okänt namn på

Under de senaste två åren har Egypten emellertid tagit några försiktiga steg i riktning mot demokratisering och ökad respekt för mänskliga rättigheter. Ett allt öppnare debattklimat har märkts i pressen, och kritik mot presidenten har framkommit, vilket tidigare varit en omöjlighet. I slutet av 2004 bildades rörelsen Kefaya, som demonstrerat öppet mot presidenten och maktmonopolet. I fjol fick även det liberala partiet El-Ghad tillstånd att etablera sig som första nya, lagliga oppositionsparti på 20 år. Ett annat positivt tecken är den nya regering som tillsattes 2004, och som delvis består av ett välutbildat yngre garde med marknadsreformer på programmet.

7.2 Stärk kampen för demokrati

Den positiva utvecklingen är dock mycket skör. Kort tid efter partiets grundande arresterades partiledaren och parlamentsledamoten Ayman Nour efter tvivelaktiga anklagelser om oegentligheter i samband med partiregistreringen, men släpptes efter sex veckor i häkte. Egypten har också fallit i Freedom Houses årliga mätning om politiska och medborgerliga rättigheter.

Det egyptiska presidentvalet den 7 september 2005 präglades som väntat av allvarligt valfusk, men valet var samtidigt det första där flera kandidater tilläts. Nu stundar parlamentsvalet som inleds den 8 november, vilket kan bli ett viktigt tillfälle för oppositionen att visa på vikten av reformer.

Det är angeläget att både Sverige och EU utnyttjar det möjligheternas fönster som öppnats att stödja fortsatta demokratiska reformer i Egypten. Landet är förhållandevis sekulärt jämfört med andra arabländer och är även en viktig allierad i kampen mot terrorismen. Ett Egypten som präglas av demokrati, flerpartisystem och ökad välfärd kan bli ett viktigt föredöme för andra länder i regionen. EU har sedan 2004 ett associeringsavtal med Egypten och ingår även i unionens grannskapssamarbete, där respekt för mänskliga rättigheter ingår som en central del. Unionen bör aktivt utnyttja detta omfattande samarbete för att ställa tuffa krav på den egyptiska regeringen att upphäva undantagslagarna och garantera demokratiska och mänskliga rättigheter för medborgarna. Inom ramen för det svenska biståndet bör också stöd ges till demokrati-rörelsen i landet.

8 Avslutning

Sammantaget menar vi att i en alltmer globaliserad värld handlar utvecklingen i Mellersta Östern inte bara om de länder som regionen omfattar. Den handlar också om övriga länder i världen. Konflikterna mellan diktatur och demokrati, frihet och terror är i allra högsta grad det internationella samfundets angelägenhet. Utvecklingen kommer att bero på om totalitära regimer är beredda att låta demokrati och frihet vinna insteg och om människor kommer att tillåtas organisera sig, uttrycka sina åsikter, etablera fria medier och, framför allt, rösta i demokratiska fria val. En ekonomisk utveckling och liberali-

Fel! Okänt namn på

sering av samhällen utgör viktiga förutsättningar för att ge människor möjlighet till försörjning, framtidstro och hopp.

Stockholm den 3 oktober 2005

Cecilia Wigström (fp)

Birgitta Ohlsson (fp)

Allan Widman (fp)

Nina Lundström (fp)

Cecilia Wikström (fp)

Gabriel Romanus (fp)